

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דרף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת חולין

דפים מז - נג, פרשת בשלה תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדרף

דרף מז - מז

*כבד. *ריאה.

1. דיני הכבד 1. ניטל הכבד לר"ש ברבי סגי שישאר כלום ולר"ח דווקא כזית. 2. פליגי האם מקום הכזית במקום מרה או במקום שהיא חיה, לפיכך בעינן בשתי המקומות. 3. האיבעיות בכזית: במתלקט, כרצועה, ומרודד. 4. נדלדלה כבד ומעורה בטרפשיה מכשרינן היות ואיכא כזית במקום מרה ובמקום שהיא חיה.

1. דיני הריאה 1. הריאה שניקב העליון והתחתון טריפה, אם רק העליון ניקב היינו דאגליד כאהינא סומקא וכשר משום שהעליון מגין, ובניקב התחתון פליגי האם העליון מגין. 2. ריאה שמשמיעה קול, אם יודעים מהיכן מניחים ע"ג כנף או רוק או קש ואם מבצבץ ש"מ הרוח יוצאת משם, אם לא ידעינן מהיכן אוושה נותנים את הריאה בכלי עם מים פושרין, ואם מבצבצא טריפה ואם לאו ש"מ שניקב התחתון ולא העליון וכפלוגתא דלעיל ולהלכה כשר. 3. ריאה שהאדימה מקצתה כשירה משום דהדר בריא, ובהאדימה כולה לרבא טריפה ולרבינא כשירה, ומוכיח מדין החובל בשרצים בשבת דפטור עד שיצא מהם דם. 4. ריאה שיבשה מקצתה והיובש כדי שתפרך בצפורן, ואתי אף כרבנן דלא מצרכי הכי לגבי און בכור שיבשה, מיהו ריאה שאני דכיון שלא שליט ביה אוירא הדר בריא. 5. בועא שניקבה, אין מקיפין להביא בועה אחרת ולנקבה ולהשוות הנקבים. 6. שתי אונות שנדבקו בסירכא כסדרן כשירות, ושלא כסדרן לרבא פסול דחיישינן לנקב ולא מהניא בדיקה, וי"א דמהני בדיקה להפרידן. 7. תרתי בועי שסמוכות לא מהני להו בדיקה, ואחת שנראית כשנים אם שפכן להדדי הו חדא בועא וכשירה. 8. יש לריאה חמשה אונות שלשה מימין ושתים משמאל, אם חסר או חליף טריפה, יתר בשורה רבא פוסל ומרימר מכשיר, יתר ביני ביני מבפנים אמימר פוסל ורב אשי מכשיר דהיינו עינוניתא דורדא ובגבה לכו"ע בכל גודל הויא טריפה. 9. ריאה שדומה לבקעת של עץ טרפינן, וזהו לגבי המראה, הקושי, או בלא חיתוכא דאוני. 10. צבעי הריאה, הכשרים: כחול, ירוק כעשבים, אדום, וכמראה כבד ואפילו שעשויה גוונים גוונים. והפסולים: שחור, כבשר, ירוק ככרתי, ככרכום, וכמו ביצה. 11. מקום אטום שלא נכנס בו רוח, קורע בסכין ואם מצא שם מוגלא כשירה ואם לאו בודק אם מבצבץ. 12. קרום שעלה מחמת מכה בריאה, לא נחשב לסתימה והוי טריפה. 13. ריאה שנשפכה כקיתון כשירה דחסרון מבפנים אינו חסרון, והא דאמרינן ריאה שחסרה היינו מבחוץ וקמ"ל דר"ש מודה בנקב שיש בו חסרון. 14. ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים אפילו שהחלל מחזיק רביעית כשירה. 15. ריאה הדבוקה לדופן במקום שאינו רביתיה פליגי האם חיישינן לנקב, ואם העלתה צמחים לכו"ע חיישינן ומפרקים את הריאה בסכין מהדופן ובדקינן בפושרין האם יש נקב בריאה. 16. ריאה שניקבה במקום חיתוכא דאוני כשירה אם מסובך בבשר הצלעות, ואמרינן דזהו פסול שחזור להכשירו, וכן אם ניקב הדופן הוי טריפה. ומייתי מעשים דמכשרינן בהעלתה צמחים, ובקימי כנדי וטינרי.

דרף מח - מט

*מחט שנמצאת ונקובה. *חלב וסתימתו.

1. דיני מחט שנמצאת ונקובה 1. פליגי בדין מחט שנמצאת בריאה, ופלוגתייהו להו"א האם חסרון שבפנים הוי

חסרון ולמסקנא לכו"ע אינו חסרון ופליגי האם תלינן שנכנס דרך הקנה או שניקב ונכנס, ובנמצא בסמפונא רבה לא הורו בה היתר כשיטתם דמחזקי ריעותא מספיקא ולא אסרי דניכר שנכנס מהקנה. 2. סמפונא דריאה שניקב לחבירו טריפה, ואין להביא מהדורא דכנתא שניקב לצד כשר כיון שמגין עליו משום דבטריפות אין אומרין זו דומה לזו. 3. מחט שנמצאה בכבד חזינן אם ראשה העבה בכבד סמפונא נקט וכשירה ואם ראשה כלפי חוץ ודאי נכנסה דרך הושט וטריפה, ובסמפונא רבה של הכבד פליגי ולהלכה כשירה. 4. מחט שנמצאת בסוף הכרס בעובי בית הכוסות, אם ניקבה רק את הדופן הפנימית כשירה ואם ניקבה גם את החיצונה טריפה, ולא טרפינן היכא שראשה כלפי חוץ מכיון דתלינן שהאוכלין דחקוה. 5. מצאו במרה גרעין תמרה תלינן דנקיט סימפונא, ואף שאינו יוצא אמרינן שנכנס מעט מעט ע"י הבהמה, וגרעין זית דינו כמחט. 6. ריאה שניקבה במקום שיד הטבח ממשמשת פליגי האם ולהלכה תלינן וכמו דתלינן בזאב שנטל בני מעיים והחזירן מנוקבין. 7. תולעת שניקבה את הריאה פליגי האם אמרינן שניקבה לאחר שחיטה וכשירה או לא, ולהלכה תלינן.

דיני חלב טהור וסתומת נקב ע"י חלב. 1. חלב שע"ג הדקין אסור דמרבין מאת החלב אשר על הקרב או דהוי תותב קרום ונקלף. 2. חלב שעל הקיבה אסרינן דהוי קרום ונקלף וכן מרבין מהחלב אשר על הקרב, ולר"ע מותר כיון דאינו תותב קרום ונקלף, ואמרינן דכן דעת רבי ישמעאל שהיה כהן שמסייע לכהנים וכדאשכחן גבי ברכת כהנים. 3. נקב שנסתם ע"י חלב בטהור הוי סתימה וכשר, בחיה אינה סתימה כיון שאינו מהודק, ובחלב מהודק, ובחלב טמא הוי פלוגתא. רבה הכשיר בזה בצירוף התורה חסה על ממונם של ישראל, וכן מצינו שהיקל בדבש שנתגלה דפסק כמ"ד שרק יין מים וחלב אסורין משום גילוי ובצירוף התורה חסה. 4. חלב העשוי ככובע אינו סותם, וזהו חיטי דכרכשתא או שומן הלב. 5. בחלב שעל הקיבה איכא דאקשתא וזהו מבחוץ ודאייתרא שנמצא מבפנים, לל"ק דאקשתא לכו"ע אסור ודאייתרא אכלו בא"י ולא בבבל, ולל"ב דאייתרא שרי לכו"ע ודאקשתא פליגי, ובסתומת נקב אמרינן בר חימצא סתים וזהו דאייתרא ולא חימצא וזהו דאקשתא.

דף נ

***סתימה והקפה בנקב. *כרס הפנימית.**

דיני הכשר נקבים ע"י סתימה ומקיפין. 1. בני מעיים שניקבו ונסתמו ע"י שירקא דמעייא שיוצאת בדוחק רשב"ג מכשיר, ומייתי דברי רשב"ג שאבל שבא ממקום קרוב אפילו ביום השביעי מונה עמהן. ולענין הלכה פליגי האם הלכה כרשב"ג בתרווייהו, והלכתא רק באבל משום דהלכה כדברי המיקל ולא בטריפה. 2. מקיפין בבני מעיים לדמות ע"י אחר ולתלות שניקב לאחר השחיטה, ורב משרשיא ממשמש ואידמו כיון דבשני משמשו יותר. 3. מקיפים בריאה באותה ערוגה ופליגי מערוגה לערוגה, ולכו"ע לא מגסה לדקה או דקה לגסה. 4. מקיפין בקנה ופליגי האם גם מחוליא לחוליא, ולכו"ע לא מבר חוליא לחוליא. 5. חלחולת שניקבה כשירה הואיל וירכים מעמידות אותה, ואמרינן דהמקום שדבוקה בירכים ברובו או סגי שישאר כדי תפיסה והיינו בשור כמלא אצבע, ושלא במקום הדבק במשהו.

לת"ק הכרס הפנימית בכל שהוא טריפה, ומפרשינן היכן היא. 1. סניא דיבי. 2. איסתומכא דכרסא. 3. מקום צר ומפרשינן שזהו מן המיצר ולמטה. 4. מקום שאין בו מילת. 5. טפח בושט סמוך לכרס. 6. כל הכרס כולו וזהו פנימית, והבשר החופה זהו כרס החיצונה. 7. מפרעתה וזהו היכן שהטבחים קורעים ופליגא רק על שני המ"ד הקודמים. ולר"י שנמצא או טפח או רובה הוי טריפה, ואם נקדרה כסלע הויא טריפה כיון שאם תמתח תעמוד על טפח.

דף נא

***מחט בבית הכוסות. *ריסוק איברים בבהמה. *ריסוק בעופות.**

דיני מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות. 1. ניקבה רק מבפנים כשירה ואם גם בחיצון הויא טריפה. 2. נמצא עליה קורט דם אף שהמחט היתה מצד אחד בידוע שנעשית לפני השחיטה וטריפה ואם לאו בידוע שנעשה לאחר השחיטה, והכא שונה משאר נקובי דעלמא שא"צ דם כיון דליכא מידי למיסרך משא"כ הכא שיש מחט. 3. הגליד פי המכה בידוע שנעשה שלשה ימים קודם השחיטה, ואם לאו המוציא מחבירו עליו הראיה.

נפלה מן הגג ושחטה הויא טריפה דחיישינן לריסוק איברים, והשמועות. 1. הניח בהמה למעלה ומצאה למטה לא חוששין שנתרסקו איבריה, ואינו דווקא כאשר יש לבהמה היכן להתפס אלא משום שידעת לאמוד שלא תיזק. 2. בהמה שגררה רגליה תלינן בשיגרונא שזו התכווצות שרירים ואינה טריפה, ואף דבדקינן ונמצא שנפסק חוט השדרה תלינן בשגרונא דשכיח. 3. אילים המנגחים זה את זה לא חיישינן, ואף שהולכים כואבים וזהו חמימות בעלמא, ואם נפלו לקרקע חיישינן. 4. אילים שנגנבו לא חיישינן כיון שנופלים על מותניהם ולא

על גבן, ואם החזירום מחמת יראה חיישינן לריסוק איברים, ומחמת תשובה לא חיישינן כיון ששבים כראוי. 5. התכוון להכות בהמתו בראשה והכה בזנבה או איפכא וכן בהיכה כנגד כל השדרה לא חיישינן, אבל חיישינן כאשר ראש המקל הכה באמצעה או שהמקל אינו חלק או שהכה לרוחב הגב. 6. עגל שנולד לא חיישינן לריסוק אף שיצא מבית הרחם שהוא צר, ואין להביא ראייה לכך מדיני זיבה והיתר אכילה ביוצא דופן, או בהלך ע"ג קרקע. 7. לא חיישינן לנפילת השור בבית המטבחים, כיון שנועץ צפרניו. 8. כאשר חיישינן לריסוק איברים בעינן לחכות מעת לעת, ואם עמדה סגיא בבדיקת חוט השדרה, ואם הלכה פליגי האם צריכה בדיקה ופשטה ידה לעמוד נחשב שעמדה, ועקרה רגלה להלך נחשב שמהלכת. 9. מקום הבדיקה בנפולה, לכו"ע כנגד בני מעים צריך וכנגד הסימנין א"צ, ופליגי בכנגד כל בית החלל. 10. עוף שנחבט ע"ג המים סגי ששט מלוא קומתו ממטה למעלה או במים שעומדים או שמקדים את מרוצת המים.

דיני ריסוק איברים בעופות 1. נפל על בגד, אם מתוח ע"ג יתדות חיישינן, אבל כשאינו מתוח או במקופל לא חיישינן. 2. רשת שבאוויר, חיישינן אם הקשרים סמוכין. 3. בחבילות פשתן, נפל ע"ג חיישינן ומהצד לא חיישינן. 4. פשתן דדייק ונפיץ לא חיישינן ואם אינו מנופץ חיישינן, ואגודות אף בנפיץ חיישינן. 5. נעורת פשתן חיישינן ואם דקה מן הדקה לא חיישינן. 6. סיב הגדל סביבות הדקל חיישינן ואם מחולק לרצועות לא חיישינן. 7. אפר שנכבש חיישינן. 8. בחול חיישינן בגס ולא בדק, ואבק דרכים חיישינן דנכבש. 9. תבן אם עשוי בחבילה. 10. חיטים והדומה להם חיישינן, ולא בשעורים והדומה להם. 11. לא חיישינן בקטניות וכן בחימצי והם אפונים כיון שמחליק, וחיישינן ברוביא שזהו תלתן וכן בחיפצי שאינם עגולים ולא מחליק. 12. פליגי בדין עוף שנדבק לדף, לל"ק נדבק בחד גפא לכו"ע שרי ופליגי בתרי גפי האם יכול להרים את עצמו בראש הכנף, ולל"ב בתרי גפי לכו"ע טריפה ופליגי בחד גפא האם יכול בכך לפרוח, ולהלכה בחד גפא שרי ובתרי אסור.

דף נב

*הצלעות. *טריפות דשמואל.

לבהמה יש מכל צד י"א צלעות שיש בהן מוח, והוא טריפה בנשתברו י"ב צלעות מחציו כלפי השדרה ופליגי האם בנעקרו סגיא בששה שהן רוב צד אחד, ובנעקר צלע וחוליא שלימה בעו מרב ואמר דהוי טריפה כמו גיסטרא. והקושיות 1. רב קאמר נעקרה צלע וחוליא עמה הויא טריפה, ותירץ דקאמר צלע וחצי חוליא. 2. עולא קאמר דנעקרו בעינן ששה שהן רוב צד אחד, משום דהוי זה שלא כנגד זה. 3. לרבי יוחנן אף בנעקרו בעינן רוב שני צדדין דהיינו י"ב וע"כ איכא אחד זה כנגד זה, ותירץ דר"י קאמר צלע בלא חוליא ואינהו איירי בצלע וקצת חוליא. 4. מקשינן מהו דברי רב שהטריף בצלע וחוליא, ותירץ דלא שמעי לה. 5. לא בעו מה הדין בצד אחד, כיון שאם רב יכשיר לא ידעו מה הדין בשני צדדין, ולכן שאלו בשנים ואז אם יטריף בניחותא ידעו שבאחד כשר ואם בריתחא ידעו שאף באחד טרף ולכן קאמר להו רב גיסטרא קאמריתו והיינו ריתחיה.

הטריפות שאמר שמואל ופירושו 1. נעקרה צלע מעיקרה בלא חוליא טריפה, וב"ה דמטרפי נעקרה חוליא אחת זהו בלא צלע ושייכא בשלהי כפלי, ולא נכתב לגבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה כיון דנשנה לגבי טומאת אהל ובהא ב"ש לחומרא. 2. גולגולת שנחבסה ברובה, ובעי האם ברוב עוביה או ברוב הקיפה, תיקו. 3. בשר החופה את רוב הכרס ברובו, ובעי האם אף ברוב קרוע או עד שיהא רוב נטול, ואין להביא ראייה מהדין של כרס הפנימית שנקרע רוב החיצונה, דדעת שמואל דכרס הפנימית זהו כל מקום שאין בו מילת.

דף נג

*דרוסה. *ספק דרוסה.

דיני דרוסה בבע"ח, הדורס והנדרס 1. לרב יהודה בבהמה מן הזאב ולמעלה ובעופות מן הנץ ולמעלה, ואתי למימר דאיכא דרוסת הזאב אף בבהמה גסה וקסבר דר"י בא לחלוק ולא לפרש, או למעוטי חתול דלא נימא דהמשנה אמרה זאב דזהו הרגיל. 2. לרב חסדא דרוסת חתול ונמיה בגדיים וטלאים שהם הדקים שבבהמה דקה ודרוסת חולדה בעופות, ומקשינן מברייתא דדרוסת חתול נץ ונמיה הוי טריפה בגדיים רק אם ניקבה לחלל, ותירץ דר"ח בשיטת בריבי דקאמר דעושה דרוסה במקום שיש מצילין או כשהיא בסכנה דמכיון דרתחה טפי מוציאה ארס, או דהברייתא בשיטת בריבי ולעולם לר"ח הויא דרוסה עוף במקום שאין מצילין. 3. רב קאמר דאיכא דרוסה: בעופות מחולדה וכ"ש חתול, בגדיים רק מחתול ובשאר בהמה דקה אף לא מחתול. 4. בעופות איכא דרוסה גם בשאר עופות טמאין, והא דאמרינן דרוסת הנץ זהו לל"ק בדכוותיה ולל"ב בגדולים ממנו. 5. שועל, לל"ק אינו נעשה דרוסה והא דאמרינן יש דרוסה הויא בחתול, ולל"ב עושה דרוסה והא דאמרינן אין דרוסה זהו בכלב. 6. התנאים בדרוסה: ביד ולא ברגל, בצפורן ולא בשן, מדעת ומחיים, וקמ"ל דהוצאת הארס היא רק כאשר מוציא את צפרנו.

ספק דרוסה לרב אין חוששין ולשמואל חוששין, והשמועות 1. הספיקות שלא חולקים: ספק נכנס או לא, ספק כלב או חתול, נכנס וישב בשקט, קטע ראשו של אחד, נוהם והם מקרקרות. 2. המחלוקת כשהארי שותק והן מקרקרות, דלשמואל זהו מחמת שדרס ולרב מחמת ביעתותיה. 3. ארי נכנס לבין השוורים ונמצא צפורן בגבו של שור, איכא למימר שרוב האריות דורסין מיהו רק מיעוט צפרנו נשמטת ולכן תלינן שנתחכך בכותל, ומאידיך רוב השוורים מתחככין והואיל וצפורן יושבת בגבו אמרינן דהוי מהארי, מוקמינן על חזקתו ודעת רב דאין חוששין לספק דרוסה. 4. המקרים שחוששים לספק דרוסה: ניכר שנשרט מהציפורן, בנשמה צפורן יבשה, או כשיש כמה צפרנים כסדרן. 5. סל של ספק דרוסות ששלח רב לשמואל, ובעי למימר שהודה לשמואל שמטריף ודחי דהויא אתריה. ושמואל חנקם והשליכם לנהר, והטעם: אם ישאירם בחיים יפרחו, א"א להשהותם משום תקלה, למכור לגוי הם ימכרו לישראל, ולא השליכו לאשפה או לכלבים כדי לפרסם הדבר. 6. בר אווזא שנכנס לבין הקנים וכשיצא היה צוארו מלוכלך בדם, תלינן דנפצע מהקנים ולא מחתול, וכמו דבסיפא תלינן בכלב ולא בחתול.

שאלות לחזרה ושינון

א. דיני מחט בעובי בית הכוסות (3)	דף מו- מז
ב. השמועות בחשש לריסוק איברים (10)	א. דיני הכבד (4)
ג. דיני ריסוק איברים בעופות (12)	ב. דיני הריאה (16)
דף נב	דף מח - מט
א. הצלעות בבהמה ודינם, והקושיות (5)	א. דיני מחט שנמצאת ונקובה (7)
ב. הטריפות שאמר שמואל ופירושן (3)	ב. דיני חלב טהור וסתומת נקב ע"י חלב (5)
דף נג	דף נ
א. דיני הדורס והנדרס בבע"ח (6)	א. דיני הכשר נקבים ע"י סתימה ומקיפין (5)
ב. המח' בספק דרוסה והשמועות (6)	ב. היכן היא הכרס הפנימית (7)
	דף נא

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות 📖	יבמות 📖	ברכות 📖 עם מחודדין בפ"ד.
עבודה זרה הוריות 📖	כתובות 📖	שבת 📖 מהדורה חדשה.
מחודדין בפ"ד	נדרים 📖	עירובין 📖
זבחים 📖	נזיר סוטה 📖	פסחים 📖
מנחות 📖	גיטין 📖	שקלים ר"ה 📖
חולין 📖	קידושין 📖	יומא 📖
בכורות 📖 עם הקדמות ומושגים	עם תורתך שעשועי, סימני הדף, ותוספתא	סוכה 📖
ערכין-תמורה 📖	בבא קמא 📖	ביצה תענית 📖
כריתות-מעילה 📖	בבא מציעא 📖	מגילה-פורים 📖 עם מדרש, תוספתא, ותמצית מחזר יין לרמ"א
נדה 📖	בבא בתרא א-ב 📖	מו"ק חגיגה 📖
	סנהדרין א-ב 📖 עם "יש סדר לגמרא" ותמצית כל המסכתא.	

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חרדים מנוקד ומסודר.	איזוהי דון ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה	
	בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~328~

המערכת